

KREŠTAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA 16 STRANÁCH.

<i>Predplatná cena:</i>		Spisujú a vydávajú: MIKULÁŠ LEPSÉNYI a GERHARD NÉMETH. Hlavný spolupracovník: FRANTIŠ BLESZKÁNY.	<i>Redakcia a vydavateľstvo:</i> V Budapešti VIII. ker., Práter-úlica 44. sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr. Rukopisy sa naspá k nedávajú.
Na celý rok	2 zl. — kr.		
Na pol roka	1 > — >		
Na štvrt roka	— > 60 >		
Jednotlivé číslo 4 kr.			

Či tá liberálna strana vskutku zasluhuje všeobecnú vďaku a pochvalu?

Liberálne noviny roztrubujú po svete, že niet lepšej vlády ako je naša liberálna, ktorá do takého rozkvetu priviedla Uhorsko, o akom sa predtým ani len nesnívalo, a práve preto zasluhuje ona všeobecnú vďaku a pochvalu. Či vskutku? Obzrieme si teda tie zásluhy liberálnej strany a potom súdme. . . .
— — — Prvá a najhlavnejšia zásluha liberálov je, že teraz máme na krku 2.090.679.289. zl. dlhu od ktorého dlhu ročitých úrokov, interessu len 86.581.691 zl. t. j. osemdesiat šesť miliónov päťsto osemdesiatjedon tisíc a 691 zl. platíme. — Aby ale nepovedali, že tie dlhy už boli vtedy, keď liberáli prevzali kormidlo, už vypíšem tu ešte to, že od roku 1886. po rok 1894. teda za osem rokov 850.

Dr. Adalbert Kontúr.

760 000 zl. dlhu uvalili na krajinu, od ktorých ročite 32 milióny úrokov platíme! — Hľa aké zásluhy! A načo že boly tie milióny? Ci s nimi nám ubohému ľudu spomohli? Nespomohli, veď dane z roka na rok práve pre tie zväčšujúce sa dlhy rastú a už už nesnesiteľné sú. My nemáme osahu z toho, že liberáli Judapešť, krásne ozdobili, skvelé paláce postavili, keď nám chalupy na hlavy padajú. — Co my z toho máme, že na výstave je samý lesk a paráda u nás ale chudoba a bieda?!

Zásluha je i to, že vydali hospodárov za hráčku úžernickým burzianerom. Nie úroda, nie jakosť určí cenu, ale nesvedomití páni na burze. Sebevoľne snížia cenu a vtedy nakúpia; sebevoľne povýšia cenu a vtedy popre-

dajú a tak mnoho millionov utržia, od ktorých dane neplatia. A ten roľník, aby mohol zaplatiť **dane**, či chce, či nechce, od poly darmo musí predať ten dar Boží.

Liberáli utlačili priemyselníkov menších, ktorí rukovou svojou prácou nie sú vstave závodit s výrobkami veľkých dielni, fabrik. Lacný ale nevzácny tovar vytiska svedomitú a unavnú rukovú prácu. Liberáli dovolili chocakým obšivkárom, ktorí nakúpia tovaru topaniek, čižiem atď., dovolili takýmto sklepy, dielne otvorit choc sa do remesla toľko rozumejú ako hus do piva; a tí vyučení ľudia, jestli nechcú zahynúť, vstúpia do jeho služby, za mizerný halier mu robia a rozmnožujú nespokojnú chasu socialistov.

Zásluhy sú liberálov, že slobodu občianstvu na posmech obrátili. O tomto neidem mnoho písať, veď dejiny najnovších časov nás nadosť poučily a učia jako vedia liberáli šetriť a vážiť si slobodu občanov. Tam, kde žandarmi nútia ľudí oproti svojmu presvedčeniu pokračovať, tam kde len podplácaním, napájaním, strašením a sľubami vedia si stránku utvorit, tam o slobode ani reči byť nemôže! — A s týmto som už podočkol zase jednu zásluhu liberálov a síce to všeobecne nakazenie mravov verejných. Život nás učí, že s mocou liberalismu rastie, vzráha sa i nemravnosť. Liberáli priviedli ľud ku korheľstvu svojimi neslýchanými kortesáčkami; oni pokazili cit statočnosti v ľudu, keď ho naučili, aby svoje presvedčenie za judášku mzdu predal; liberáli povzbavili ľud samostatnosti, svojho sebaapovedomia, keď ho hnusnými vyhrážkami, strašením, pozbavením jeho práv ako zvierata do svojho tábora vohnali; liberáli oslabili v ľudu stydlivosť svojimi mrzkými rečami, ktorými po krčmách pred ľuďom lajú a zlorečia; duch liberálny zapríčinil to, že tí, ktorí hrablami a motykou v rukách majú obrábať starotcovskú dedovizeň vo fajných rukavičkách v pestrých šatách, ako motýle lietaju a otcovský majetok hynie, bo nestačí; liberáli pokazili i spravodlivosť, zaviedli i pred súd i do zákona politiku natoľko, že mnohí sudcovia v žalobníkovi nevidia stránku pravdu hladajúcu, ale svojho politického priateľa alebo nepriateľa a podľa toho pokračujú.

Či pripomenúť ešte tie zásluhy liberálov tykajúce sa náboženstva viery? Zbytočná vec, tie sú nadosť známe každému. Na jednu vec chcem len pozornosť obrátiť. Skoro každý deň čítame, že na Dolnej zemi celé rodiny, celé obce hlásia sa v úrade, že vystupujú zo všetkého náboženstva a chcú dľa smyslu zákona, bez viery žit. Kto je tomu príčina? A kto bude zodpovedný, keď tí všetkej viery, nábožnosti, tej

úzdy náruživosti pozbavení ozaj zvieratski ľudia aj zvieratské skutky vykonávať budú? To je vaša zásluha liberáli, čo ste nasiali to budete žať!

A kto vytrhuje školy z náručia cirkve a hádže ich do hrtana všemohúceho štátneho boha? Kto sú to, ktorí nevedia hodnejšie osláviť tisícročné trvanie tejto krajiny, ak soštátním 400 škôl? Dieťa sa nemôže k viere, nábožnosti za dve hodiny týždenne priučit, zvláštne nie vtedy, keď to, čo kňaz za dve hodiny zasial, učiteľ neznáboh za 23 hodín i s koreňom vytrhá. — Čo bude z takých detí! Budú pohoničia liberálov, áno ale aj vaší katovia! — To je tiež vaša zásluha.

Ale dost. Človek sa nerád s takými vecmi zaoberá. — Súďte teraz či tá liberálna vláda a strana vskutku zasluhuje vďaku a pochvalu?

A že sa preda, vzdor toho najdu, ktorí liberalismus v článkoch vychvaľujú, to len tak pochopíme, že sú to ľudia, ktorí v „krčmičke“ nabieraju múdrosť „kým sa im z flašky neminie a hlava naplní bolehlavom.“ *Jablonovsky.*

POLITICKÉ CHYRY.

Ministri pred kráľom. Jako sa z Viedne telefonuje, Jeho Veličenstvo kráľ 26-ho júna odopoludnia na osobitnom výsluchu prijal baróna Fejerváryho ministra to vlastibrany. Tak tiež vtedyže prijal na výsluchu kráľ baróna Samuela *Jóšiku* ministra okolo svojej osoby.

Brankovič a Bánffy. Medzi Brankovičom srbským to patriarchom a barónom Bánffym ministerpredsedom *naskyila sa* zas nová trenica. Ministerpredseda totiž dra. Gabriela *Zemjanoviča* novo vyvoleného veršeckého biskupa s *obídením patriarchy* uvedomil o tom, že ho kráľ potvrdil, a vyzval ho, aby bez okladu prišiel do Budapešti prisahu zložit. *Zemjanovič* telegrafične upovedomil patriarchu Brankoviča o pokračovaní Bánffyho; patriarcha hneď ocestoval do Budapešti, aby u Jeho Veličenstva hľadal si zadosť-učinenie za urážku na sebe spáchanú.

Štátne matrikárstvo porád nové a nové peňazité obety požaduje zo štátnej pokladnice. Najposlednejšie zastupiteľstvo mesta Šiklóša vyslovilo to určenie, že pre Šiklóš a susedný mattyinský matrikársky okres osobitný matrikársky úrad bude prosit od vlády. Tak tiež v barañánskej stolici minister vnútorných záležitostí zastavil belváarsky matrikársky úrad, a k nemu patriace malé obce, *Belvárd, Dulu, Malý-Budmír, a Veľký-Budmír* pripojil ku rácpetreiskému matrikárskemu úradu. Do Belvárdu totiž nepodarilo sa mu matrikára chytiť; *vymenovanému kalvinskému učiteľovi superintendent zakázal ten úrad prijať*, a tak rácpetrejskému notárovi natisli na krky ten okres, ktorý i posáv d mal štyri obce, tedy popredku sa dá pred ídť, že tú farchu nebude môcť znášať.

Kňazi proti Wlaššičovej kongruie. Ten spôsob, jako Wlaššič a vláda záležitosť kongruy chce rozlúštiť, medzi kňazstvom porád v širšom kruhu zarazenie spôsobuje. Novejšie *rudnovský a vestenický* okres protestoval proti kongruálnemu plánu vlády, a uzavreli, že ku biskupskému sboru zadajú prosbu, aby biskupský sbor sam vzal do ruky záležitosť usporiadania kongruy. Podobne proti popisu protestoval trnavský dekanát, ktorý jednohlasne vyniesol následné určenie:

„Ponevác sa chystá popis výdavkov a dôchodkov cirkevných statkov k tomu cieľu, aby sa kňazská kongrua usporiadala, následkom započatia skrze vysoko osvietené ministerstvo náboženstva a výučby — okresní bratia zarazujú sa na tom, na ten spôsob započatia podozrivo sa dívajú a podľa dosavadnej skúsenosti nádeje nie, ale obávanosť sa ich chytá, a preto so synovskou dôverou obracajú sa ku vysoko osvietenému biskupskému sboru Uhorska, s tou pokornou prosbou, aby Oni sami záležitosť usporiadania kňazskej kongruy po otcovsky do rúk ráčili vziať a milostivo dokončiť.“

Volebný pohyb. Vo Veľkoiklódskom okrese proti grófovi Adalbertovi Vašš kandidátovi vládnej strany vystúpi Jozef Mihály pravotár z Kľuža s takým programom, že nepatrí ku žiadnej strane.

Riadny neporiadok. Už je tomu viacej týždňov, že v *Ipoly-Balogu* jeden chudobný človek umrel. Oznamili to matrikárovi v Čalomii, ktorého však nenašli doma, lebo šiel vraj na *polovku*. Dokiaľ bude preč? Kto zna! Mrtvola tri dni ležala v izbe, za ten čas počala páchnuť, ale matrikár predsa neprišiel domov. V minulý týždeň sa stalo, že jedna stará žena umrela. Išli oznámiť do Čalomie, ale matrikár doma neni, odišiel do Budapešti, a nevedia, kedy príde naspák. Vtedy tak sa zdá už sa postáral aj o zastupiteľa. Na mrtvolu obhliadačné svedectvo učiteľ s veľkou múdrosťou napísal: „Môže sa pochovať“, a pod to svoje meno. Po smrti o 42 hodiny pochovali mrtvolu, lebo už predstavenstvo obce sa ozvalo pre nezdravý zápach, ktorý mrtvola rozširovala. — Pán minister! Vy máte dost času, a jesto vás i mnoho, prosíme, dajte urobiť nový zákon, v ktorom by i to bolo povedano, čo sa má vtedy stať, keď matrikári sa idú zabávať a mrtvola 3—4 dni sa „nemôže pochovať“, a celej obci sa už hnuší od smradu tela? Alebo či je to i tak dobre tej sedlači?

Nové voľby. Nové voľby, jako časopis „Pol. Ért.“ píše, započnú sa 3-ho októbra. Vláda robí mimoriadne prípravy ohľadom nových volieb, k tomu cieľu najväčšiu časť hlavných županov povolali do Budapešti. Tak medzi iným *Fabián* aradský nadžupan v snemovni sa radil 25-ho júna s ministrom vnútorných záležitostí nad aradským okresom. Pohyb mladých kandidátov liberálnej strany rozbúra najviac vládnych okresov. Podľa chýrov viacej mladých židovských novinárov budeme môcť spatriť v rade kandidátov liberálnej tatarskej strany.

S návštevou ruského cára vo Viedni sa zaoberajú francúzske časopisy. Jako sa dalo predvídať, všetky vyhlasujú to len za čin zdvorilosti a odopierajú jej všetku politickú vážnosť. V tomto ohľade na samom predku ide časopis „La Cocarde“. Že by tá návšteva bola nejakým veľmi vážnym príbehom, to nikto netvrdí, ale toľko je isto, že priatelia pomstlivej politiky (revanche) veľmi sa nemia tešiť tomuto, bez pochyby veľmi pokojnému, vlastne na posilnenie po-

koja namerenému činu zdvorilosti, ktorý je neni súci ich prepiate sny rozniecovať.

Zmútky na ostrove Krete. Diplomati v Carigrade zaoberajú sa s rozlúštením kretánskej otázky, na čele s barónom *Calicom* rakúskouhorským to veľkým poslancom. Zastupitelia veľkých mocí dôrazne odporúčali porte, aby *Kretu* utíšila podľa následovných základných zásad: Aby aleppskú smluvu, jako samostatnému ustrojeniu Krety úplne primeraná, naspák uviedla; aby čo možno v najkratšom čase svolalo národné shromaždenie, a aby sa vymenoval pre Kretu kresťanský vládár, pofažne na ktoréhožto osobu, aspoň v prvom čase, i moci mohli svoj hlas platným urobiť. Tieto triezve návrhy porta podľa všetkej pravdepodobnosti prijme.

Černohorský panovník v Belgráde.

Nikolaj Petrovič zemepán *Čiernej Hory* 27-ho júna predpoludním o deviatej hodine prišiel do Belgrádu. Na nádraží ho čakal srbský kráľ Alexander a veľké obecenstvo. Kráľ a panovník sa objali. Panovník Nikolaj viacerých oslovil, medzi inými i *Sisla* rakúsko-uhorského posla. Hudobný sbor vystavenej skvostnej stotiny hral černohorskú hymnu (chvalospev.) Od železnice až do kráľovského palácu stálo vojsko vo dvoch radoch a velikánske obecenstvo oduševnene privolávalo hurráh. Po celej ceste panovník Nikolaj v svojej ruke držal ruku kráľa Alexandra. V kráľovskom paláci kráľovna *Natália* pozdravila panovníka.

Predpoludním o jedenástej hodine v sídelnom chráme bola svätá omša v čiernom za tých srbských hrdinov, ktorí roku 1389 na *kosovom* poli v bitke padli. Pritomní boli: panovník *Nikolaj*, kráľ *Alexander* a *Natália*, *Nikolaj* položil veniec na hrob zavraždeného srbského panovníka Michala. Odpoľudnia predstavili panovníkovi ústav svätého Sávy, kde macedonských a starosrbských mladíkov vychovávajú.

Kráľ Alexander vymenoval černohorského panovníka za majiteľa desiateho pechotného pluku a za veliteľa tretého ochranného batalionu.

I z Uhorska mnohí srbi šli do Belgrádu na túto slávnosť, aby videli a pozdravili sebe pokrevného panovníka a slávneho hrdinu, černohorského kňaza Nikolaja.

Upozornenie.

L'udový Kalendár,
Našej ludu strany,
O osem, deväť dní,
Bude ludu daný.

Budú v ňom obrázky,
Viac veršov i žarty,
S rozličným obsahom
Zajímavé články.

Je v ňom politika
I čítanie zbyččné,
Deje, hospodárstvo
I rady osožné.

Musí on zavítať
Do každého domu,
Prosíme priateľov,
By prispeli k tomu.

Starý Kresťan.

Krajinský snem.

V. Budapešti 22-ho júna. Dnes odhlasovali zákon o dočasnej reforme zákona o cukrovej dani, čo nič iného neznamená, jako to, že cukor po každom kilogramme o niekoľko krajciarov bude drahší, tu doma preto, aby v cudzozemsku náš uhorský cukor bol lacnejším. Na dnešnej dohode vzali účasť Ludvik Bornemissza, Polónyi, minister Lukács a Ferdinand Horánszky. Polónyi poldruhej hodiny rečnil a zrejmo obviňuje Bánffyovu vládu, že vedome a chtiac škodu robí Uhorsku k prospechu Rakúska nie z inej príčiny, len preto, aby barón Bánffy o jeden mesiac ďalej mohol sedieť na ministerpredsedníckom kresle.

Ešte pojednávajú o viacej vicinálkach a započali pojednávať o reforme domovej dane; Bánffy slúbil, že v budúcom zasadnutí odpovie Ugronovi na východnu otázku a Hollóvi a Meszlényimu v Luegerovej záležitosti. Po chodbách šuškali o voľbách v oktobri, jako i o tom, že Bánffy potažne 3 a 169 § kurialného súdnicstva Ferdinandovi Zichymu popustenia urobil, že tedy ten návrh nepríde naspák bez premeny, z čeho i to nasleduje, že voľby v oktobri pravde podobne ešte podľa starého poriadku sa prevedú.

23-ho júna. Dnes snemovňa sa za poldruhej hodiny zaoberala s prosbou mesta Segedína. Segedín od vlády pýtal isté prízna, aby totiž nové domy tam vystavené až do roku 1900 oslobodené byly od dane; snemovňa nečo, ale všetko nepovolila. Potom odhlasovali 6000 zlatých na útraty interparlamentárnej porady.

Bánffy odpovedal Ugronovi v záležitosti východnej otázky, nepovedal nič nového, len že uhorská vláda úplne je v srozaní s Goluchovským ohľadom východnej otázky. Ugron napadol Goluchovského, pre surový hlas jeho prednášky v delegáciach, a pre tie snahy, ktoré prezradil, že sa na východe chceme rozprestierať, a že to nám len nepriateľov nadobudne. Bánffy na to neodpovedal, a väčšina v tichosti vo vedomosť vzala odpoveď ministerpredsedy.

Bánffy v záležitosti Luegerovej sa trochu požaroval s dvoma interpellanti s Hollóm a Meszlényim, čo mu dobre nestálo, potom obrátil sa proti Luegerovi, opovržlivo sa o ňom vyjadriac, aby nedbali o toho kriklúňa, lebo že on (Bánffy) i tak mu nič nemôže urobiť, že nemôže mu vo Viedni zakázať, aby nebúrili. Holló a Meszlényi neboli spokojní s touto odpoveďou Bánffyho, ale väčšina už áno.

24-ho júna. Do 3-ho septembra už nebude záslužného zasadnutia, len asi dvoje formálnych zasadnutí, aby sa toto alebo oné mohlo oznámiť, ale nič rozhodnúť alebo určiť. I dnes bolo také malicherné zasadnutie.

V trefom čítaní prijali včerajšie návrhy. Ministri odpovedali na jednotlivé otázky zastupiteľov. Na konci zasadnutia ministerpredseda navrhol, aby snemovňa zasadnutia až do 3-ho septembra odročila. Snemovňa tento návrh a iné návrhy ohľadom tohoto bez dohady prijala, na čo *Szilágyi* šťastlivé a veselé prázdniny vinšoval otcom vlasti, ktorí naspák predsedovi radostne privolávali.

Shromaždenia ľudovej strany.

V *Parndorfe* v Šoproňskej stolici 21-ho júna vydržovala ľudová strana veľké shromaždenie, na ktorom medzi inými i už široko ďaleko známy hlavnomestský lekár, *Albert Kontúr* rečnil asi v nasledovnom smere.

Cez tisíc rokov nás kynožil turek a iný nepriateľ, a predsa sme ešte tu.

Predsa od tohoto horšie sa nám prihodilo v tieto posledné roky skrze násilné prevedenie istých novôt.

V krajine je viac strán; liberálna panuje teraz, ktorej členovia tak vyskakujú, jako im pán Bánffy hudie. Táto strana mnoho sľubuje.

Druhá strana náhradno vládna je tých neodvistiakov, ktorých vodcovia sú: Justh, Košsuth, Eötvös. Títo páni rečia proti vláde, lenže s ňou hlasujú.

Je na sneme i strana vystúpivších, ktorej členovia boli jednúc vládni ablegáti, keď ale vláda na vrch sotila cirkevno-politické predlohy, oni opustili ju. To sú ctihodní páni.

Strana národná, čili Apponyiova skrýva v sebe mnohých schopných a statočných, predsa ale nenie ona celkom kóšerová.

Strana Ugronova, ktorý jak lev bojuje proti vláde je ctihodná.

Potom prešiel na program strany ľudovej, ktorý je už nám známy.

Ku koncu vyzval prítomných, aby sa pripojili k práporu ľudovému, aby sa nikoho nebáli.

Vyslovil sa, že i Spasiteľa prenasledovali, aj ľudových budú prenasledovať. Lenže pravda skôr-neskôr musí zvíťaziť.

Nech žije ľudová strana; nech žijú jej vodcovia nech žijú, ktorí sú podobného smýšľania.

28-ho júna vydával počty zo svojho účinkovania na sneme krajinský vyslanec dr. Ján Zelenyák v kúpeli Žibrove vo Špiši. Ponevác sa sišli samí oduševnení privrženci ľudovej strany, preto i táto schôdzka smelo sa môže pripočítať ku shromaždeniam ľudovej strany, a to tým viac lebo Levoči prináleží tá sláva, že prvého vyslanca ľudovej strany poslala na snem.

Shromaždil sa tu ľud vzdelaní, páni a chudobní, všetci oduševnení za zásady ľudovej strany. Mnoho, až premnoho by sa dalo písať o shromaždeniach ľudovej strany v tento deň, len že rámec našich novín to nedovoľuje, aby sme sa príliš rozprestierali, tedy sme prinútení len na krátko podať zpravu.

V Žibri ve predsedoval gróf Nikolaj Móric Esterházy a zahájil shromaždenie. Esterházyho už na nádraží slávnostne prijali spišskí páni; slávnou rečou ho pozdravili.

Dr. Ján Zelenyák potom držal reč k shromaždeným po slovenský; v ktorom opísal terajšiu politiku v Uhorsku.

Esterházy v svojej reči vyvracoval falošnú reč Kolomana Tisy, ktorú tento 25-ho júna vo Veľkom-Varadine bol v shromaždení liberálov predniesol. Starý farizej ošočoval ľudovú stranu, že je vraj revolucionárna; a na to mu odpovedal Esterházy v Levoči. Po dokončenom shromaždení bol bankett v kúpeli na ktorom asi 3—4 sto ľudí vzalo účasť, a poslali telegramy do Tevelu a Gúty, kde sa tiež v ten deň ľudováci sišli.

Valné shromáždenie v Gúte, 28-ho júna bolo zas shromáždenie v *Gúte* v komárnanskej stolici. Nadžupan z komárna a jeho úradníci všemožne sa usilovali ľud od tohoto shromáždenia zdržať, ale ľud oduševnený za ľudovú stranu ani ich očúvať nechcel. Na 11 tisíc sa kladie zástup, ktorý sa na to shromáždenie dohrnul z celého okolia. Posavď liberáli ohlašovali, že s ľudovou stranou len slováci držia; a ejhľa maďari jako sa oduševnili za zásady ľudovej strany, tak že si ani od hlavného župana, ani od služnvcov, ani od notárov nedajú natisknúť politické presvedčenie. Shromáždenie zahájil mlad. gróf *Ján Zichy*. Potom reči držali: opát *Ján Molnár*, Dr. *Aleš Bakonyi*, a Koloman Károly farár zo Šóškútu. Ľud bol veľmi uveličený. Takto dáva ľud odpoveď liberálom na ich zákon o kuriálnom súdnictve, ktorý proti ľudovej strane a proti kňazom odhlasovali.

V tenže deň do Gúty prišiel i krajinový vyslanec z neodvyslej strany *Pogrányi* chcjúc svojich voličov kapacitovať, ale tí mu na všetko odpovedali „Nech žije ľudová strana!“ a s posmechom musel odtiaľ odísť.

Ľudová strana v Teveli, 28-ho júna v Teveli veľkej to obci tolnianskej stolice ľudová strana vydržovala valné shromáždenie. Sišlo do 4000 voličov. Tu predsedoval gróf *Gejza Apponyi*. Reči držali: Dr. *Andrej Maršovský* po nemecký *Andrej Szabó* pracovník „Alkotmány“ — po uhorsky, *Ján Anderle* farár z Kakašdu po nemecky. Hľa to sú zas z väčša nemci, a všade tú istú radosť, tú istú oduševnenosť, striezlivosť nachádzame. Kresťanský ľud, chvala Bohu sa prebudil, a nedá si na tiskať bohaprazéne zákony, lež neohrozeno sa zaujíma za svätú vec svojej cirkve, a za svoje vlastné dobro. Boh požehnaj vodcov ľudovej strany, ktorí opravdu apoštolskou horlivosťou budia ľud, ho poučujú, nešanujú ani útrat, ani unávania, ani svojho vlastného zdravia! Bože, pomáhaj ím!

Velebnému p. Julovi Jancsó farárovi na Myjave.

My, niže podpísané kňazstvo zo Skalického volebného okresu s pohoršením sme vzali v známosť vaše v „Nyitr. Közlöny“ b. m. 21. číslo uverejnené osvedčenie, poľutovanie vyjadrujeme nad tým, že v týchto ťažkých časoch pre našu Cirkev, keď katolícke kňazstvo uvrhujú do pút výnimečných zákonov, predsa sa najde kňaz, ktorý sa na toľko zapomene, ktorý zapomene na to ctihodné rúcho, ktoré nosí; že potuteľne napáda tých, čo za svätú vec bojujú, aby slúžil svojim sebeckým cieľom.

Baltazár Boltizár, Ján Donoval, Štefan Medlen, Béla Kovalík, Štefan Rovenský, Štefan Burandík, Františ Kuna, Jozef Kučera, Pavel Horňáček, Ján Buckó, Štefan Pukančík, Jozef Celly.

Upozornenie.

Upozorňujeme a prosíme ctených čitateľov „Kreštana“, aby nesadli na lep bezočivým jednatelom a nedali si natisnúť taký kalendár, ktorý nenie ducha kresťanského.

Na prosbu mnohých sme sa odhodlali, že vydáme

„Kresťanský kalendár ľudovej strany,“

ktorý bude obsahu veľmi zaujímavého, aj čítania bude v ňom veľa, obrazy tiež nevystanú. Tento kalendár musí sa dostať do každého domu veriaceho a neodvislého.

Cena bude dosť nízka, len 30 kr., keď ju primeráme k obsahu a veľikosti toho diela.

Nech žijú, ktorí neodvislú ľudovú tlač kresťanskú podporujú.

K dostaniu bude pod nápisom: **Františ Bleszkány, Budapešť, VIII. Mária-Tereziatér. 9.** Objednať už vopred sa môže pod týmto nápisom.

Veľmi môžeme odporúčať velebným pánom duchovným a cteným pánom učiteľom, by už teraz sbierali predplatiteľov, aby tak zásady ľudovej strany aj v tom najchudobnejšom dome opanovaly smýšľanie.

Kto objedná desať výtiskov, tomu jedenásty zdarma dáme. Poštové útraty my zaokryjeme.

Máme nádej, že s pomocou menovaných pánov podarí sa nám všetky tie kalendáre vybrokovať, ktoré sú planého obsahu, ba neraz i protikresťanské.

Tento kalendár o týždeň už celkom hotový výnde z tlače. Dobre by ho bolo, čím skorej rozširovať, aby tak ešte pred voľbami on mohol opanovať smýšľanie ľudu.

S úctou

Vydavateľstvo.

Kardinál Agliardi.

Svätý otec, rímský pápež Leo XIII. povýšil Antona *Agliardiho* nuncia vo Viedni na kardinálsku hodnosť. 27-ho júna v farskom kostole kráľ. dvoru predpoludním kráľ oddal nunciovi *Agliardimu* biretum. Tento obrad s veľkou slávnosťou sa konal; okolo burgu mnohí tisíc ľudí sa sišlo obdivovať vysokých cirkevných hodnosťárov, veľmožov a dvorných pánov.

Nového kardinála na koči šesť koni ťahalo z palácu o jedenástej hodine do kráľovského dvoru; už predtým tiež na kráľovskom voze prišiel tam pápežský posol *Locatelli*, ktorý zrovna išiel do kostola a po krátkej modlitbe nachový (purpur) birét a pápežske bréve položil každé na osobitný zlatý tanier. Za ten čas *Agliardi* sa zdržoval v sieni tajných radcov, kde ho prijal majster hlavných komorníkov. Nezadlho prišiel i kardinál *Gruscha*. Keď už každý zaujal svoje miesto *kráľ* na prosbu hlavného dvorného majstra tiež sa pohol do kostola so skvostným sledstvom, nový kardinál išiel pred kráľom. Keď *kráľ* vstúpil do kostola v skvostnom ruchu konického generála chor započal spievať. Po sviatočnej bohoslužbe, ktorú *Angerer* arcibiskup konal, kráľ dal znak, aby sa započal obrad zasvätenia. *Agliardi* predstúpil pred kráľa a na najvyššom stupni trônu si kľakol a kráľ položil biretum na hlavu *Agliardimu*; potom kráľ si sadol na trón a očúval *Te Deum*. *Agliardi* išiel k oltáru, a odtiaľ dal požehnanie prítomným. Na to kráľ sa utiahol do palácu, kde nezadlho prijal na výsluchu kardinála *Agliardiho*. Odpoľudnia bol v dvore skvostný obed, na ktorý okrem nového kardinála boli povolaní všetci tí hodnostári, ktorí vzali účasť na obrade.

Kráľ aj ináč vyznačil *Agliardiho*, o čom na inom mieste tohoto čísla hovoríme.

Kardinál *Agliardi*, jako nám oznamujú z hodnoverného prameňa nepôjde preč z Viedne, lež ako pronuncius povedie ďalej záležitosti nunciatury.

Hovorí sa, že vraj náš hodný ministerpredseda barón Dezider Bánffy sa veľmi teší týmto vyznačeniam Agliardiho, že prvý mu k nim blažozelal a že skrúšeno olutoval všetko to, čo vlní proti Agliardimu bol porobil; spolu i silný slúb učinil, že sa už od týchto čias napravi.

L'udová strana na všetky strany.

Čím častejšie sa vydržiavajú shromaždenia ľudovej strany, tým väčšej pospolitosti dosahujú. Neni okolia, kde by ľud nevyjadroval tú žiadosť, aby aj u nich sa shromaždenie ľudovej strany

vydržiavalo. Vzdelaní z väčšej stránky nie že by nechceli, ale sa neopovážia o sebe znak dať, lebo sa nechcú prenasledovaniu vystaviť, avšak v súkromných spoločnostiach, keď je reč o politickom stanovisku, zrejmo prizvukujú, že ejhľa už neni moci v Uhorsku, ktorá by bola v stave pohyb ľudovej strany udusiť. Zrejmo i liberáli uznávajú, že veru budúcnosť patrí ľudovej strane.

Sú premnohé miesta, kde nikto sa neopovážiac prvý krok urobiť, na faru takéto a podobné poznámky čarbajú:

— *Nuž a náš kňaz či porád ešte spi?*

A vskutku, keď by pravdou bolo, čo liberáli ohlašujú, že ľudovú stranu len kňazi podporujú, už teraz ľudová strana lepšie by bola po celej krajine rozšírená než vskutku je.

Napriek tomu, že ľudovú stranu nie len kňazi, alebo aspoň nie všade rozširujú, predsa po celej krajine obrovsky sa rozširuje.

Hlavní služnovia po celej krajine všade sú na nohách a z každej schôdzky chcú pohyb ľudovej strany vyňuchať, a kde opravdu sa nejaký pohyb stal, tam jaknáhle to očujú, hrozne obládnú. Kde ale ľudová strana po čas jednotlivých volieb dala síce znak o sebe, lež od vtedy väčšiu účinnosť nevyvinula tam — s konečnou radosťou to v známosť berú, jako by ľudová strana už ani nejestvovala. Avšak hrozne sa klamú, lebo kde programm ľudovej strany raz poznali a si ho osvojili tam niet ľudskej moci, ktorá by bola v stave ľud od nej odvrátiť. Lebo ľud je sväte presvedčený, že jedine táto strana je to, ktorá jeho záujmy na srdci nosí, ktorá je povolaná blahobyť krajiny podporiť.

Tak na príklad v stupavskom volebnom okrese sa nazdávali, že so stupavskou voľbou je koniec ľudovej strane, a veru páni Salavskovci sa veľmi zmýlili. Ľudová strana v Stupave nie len že nezmezila následkom toho ukrutného mučenia, ktorého naši privrženci sa tam účastnými stali, ale ešte sa zosilnila. O tomto pán Salavsky nezadlho bude mať príležitosť sa presvedčiť, lebo — ako sa odtiaľ píše, v *Stupave nezadlho veľké shromaždenie ľudovej strany budú vydržiavať*. Na tom istom vršku, kde voličia ľudovej strany cez 36 hodín v najväčšom mraze, zime, v dáždi o hlade o smáde prinútení boli svoje ústavné právo vykonávať, na tom istom mieste, budú shromaždenie vydržiavať. Na tomto shromaždení vezmú účasť hromadne celá prešporská, nitrianska, trenčianska, mošošská a šoproňská stolica.

Shromaždenie predovšetkým bude mať ten cieľ, aby ustrojenie ľudovej strany po celom okrese napomohlo, po druhé, aby protestovalo proti tým liberálnym barbarstvám, ktoré si liberálna strana 6-ho decembra v Stupave dovolila,

a ktoré prijatím kancelparagrafu najnovejšie zas spáchať sa chystá.

Sotva že sa chýr rozišiel o shromaždení v Stupave, už po celom okolí prijali tú myšlienku s veľkou úľubou. Jedine čas shromaždenia neni ešte určený. Možno, že len po žatve príde naň rad, ale na každý pád vydržiavať sa bude.

Priadky.

Nože dievky chycte sa raz roboty,
Zanechajte láry-fáry, chichoty!
Krátky večer, konôp veľa,
Kedy vyjde priadza celá!
Jak pilite, v krátce poviem,
Čo som sa toľ dozvedela . . .

Drozdov Janko švarný chlapák a smelý,
Neľakal sa psej matere, ni strely.
Dobre vedel, čo sú tance,
Ako sa jun v srdco upance,
Výborne znal sladkých vtíkov
Potajomky krasť cupance.

Zabehával herských priadok do kola,
Tam Evka na svojho myslí sokola.
Tam zunil spev, šly hry žartu,
Tam kukaly šťastia kartu,
— Čo sa smeješ Marča moja? —
Kedy složí ktorá partu?

Šumný Janko k Evičke sa privine,
Slovka nemá ku ostatnej dievčine.
Fuk, huk vstáva jedu, besu,
Jaj ten nevším ako znesú?
— Potvorská niť jak sa uzlí! —
Beda hrdoš! po pláne sú.

Šnivý mladoch pri hrdličke hrkúta,
Ni nebluskne na mstitelov do kúta.
„Jaj bože môj! ber sa už preč,
Neočúvaš závistnú reč?
— Daj Veronka motovidlo! —
Ostrý vrazia mi v dušu meč.“

Jedenástu nóti vartáš na veži . . .
„Kto je, čo včul do cintora pobeži?

Smelosť Janík vždy si chváliš,
Ukáž, k mrtvým že nám vpáliš,
— Nestrachuj sa plachá Hedvo! —
Vzdych, ston duchov že oddiališ.“

Viac ho pichať, viacej štuchať, no načo?
Nenie chrabrý bojzlivé ledačo!

„Nechoď drahý, Evča láka,
Nevieš, či zlé tam nečaká,
— Čo prasklo von, zbadaly ste? —
Čo bych bola bez junáka?“

Snáď zajác som? paprči sa, hašteri,
Pyšno pozre a už jachá do dveri.
„Čože drndy vy nemúdre
Mnívaly ste, v odpor zdudre?
— Nože nedriem, hneď dokončím! —
Ten i na sto čertov udre.“

Mrazná je noc, mesiac blúdi v mrákovách,
Čerstvý vietor fučí v poli, dúbavách.
Vráta zvrždia, smelosť vkročí,
Dúčaľ strká dievkam v oči,
— Ako vyje sprostá Sáva! —
Čiernou lebkou pred nich točí.

„V žltých trávach zvädlé kvety jasene,
Hľa tu s nemých máte hrobov znamenie.“
Srdcia trepú, tváre bľadnú,
Vretená z rúk razom spadnú,
— Ó zanes to preboh zpiatky! —
Ľak neminie, hrôza žiadnu.

Skrýl sa mesiac, vietor hviždí dedinou,
„Podaj zlodej suché kosti s kvetinou!“
Janík núka, trpne, sine,
„Ó nie tuto, v cintoríne!“
— Prežehnaj sa Pipušinko! —
Janko capká, pot mu rine.

„Janko, Janko nezbedniku čo dúriš?
Svätý pokoj nebožtikov čo búriš?“
Naň sa hodí, k prsiam stisne,
Smrti bozkom tvár mu lizne,
— Taký je hriech, tak sa trestá!
Janiková duša zmizne . . .

Chúďa Evku bôľ zabije, zniči žiaľ,
V bielych šatách, v bielej rakvi ide vdial . . .

*No dvanásť je, práve hlása,
I s vami sen tiež ihra sa,
Šťastlivú noc. A na lôžko
Ukladá sa driečna chasa.*

Stambulov.

I radostné i žalostné.

(Pokračovanie.)

Že náš ľud o ľudovej strane málo abo žiadneho pochopu nemá v mnohých mestách a dedinách, príčinu tohoto netreba vám, pane učiteľu, povedať; ja si len tak myslím, že sú tohoto príčinou tí, ktorí by sa mali za túto vec zaujať, a nedbajú. Ktorí, keď aj dajú tie knižočky: „čo chce ľudová strana,“ ľudu čítať, nevysvetlia im vec, odvolávajú sa, že nemajú času, že ktobý sa s tým zapodieval, že je daromná práca, že nič nevykonáme. Potom sa nečudujeme, že náš ľud na mnohých krajoch, bár aj čítal o ľudovej strane, nič nevie, čo za vetrik duje, nevie, čo má pri voľbách robiť, komu dôverovať, komu hlas svoj sľúbiť, na koho hlasovať — bo je bez vodcu? Čo to znamená náš ľud o ľudovej strane nepoučovať, poviem vám pane učiteľu v príklade a to skutočnom. V istej obci prišla ženička na faru, a prosila pána farára, aby aj jej dal to krásne čítanie o tom Ľudvikovi. O čom? — pýta sa farár — no o tom Ľudvikovi, to pekné čítanie!

— Suutné je to, smutné, priateľu — preriekol učiteľ — o ľud sa nestarať, o ten ľud, ktorý nám je sverený, z ktorého žijeme, ten ľud zakopať nechať, ktorý nás mnohoráz, dlžoby vyhrabáva, o jeho stránku nedbať, a jú na srdci nenosiť. Hľa, kam privedie človeka nedbanlivosť, a dychtivosť za masnými hrncami, zvláštne ale skúposť! Sú ovšem mnohí, ktorí by i mali chuť zaujať sa za ľudovú stranu, ktorí sú spokojní s doterajším hniezdom, lež skúpi sú, nechcú nič obetovať na oltár ľudovej strany. Dobre vedia, kolké výdavky má už dosavád sústredná pisáreň ľudovej strany v Budapešti, pri rozposielaní toľko tisícich a tisícich brošúrok ľudových, ktoré nielen samé mnoho stoja, lež aj poštové oplatenie mnoho zlatých vynesie, — a predsa nepomyslia si mnohí, ktorí by si mali, že ľudová strana nemá žiadnu pekladnicu preplnenú, že len na dobrosrdečnosť štedrých ráta, nevšimnú si mnohí — česť vynimkám — žeby nezaškodilo pár groši obetovať, a poslať sústrednej pisárni ľudovej strany do Budapešte (József-körút 31/b sz. II. e.) Podobne aj pri voľbách na stoličných výborníkov treba by bolo sa ukázať, vystúpiť; lež pri takejto myšlienke mnohí poškróbú sa poza ucho, rieknúc: daj si pokoj, jakože bys išiel medzi toľkých pánov ku stoličnému zasadnutiu, keďby ťa stiahli vyvoliť a mandátu nom poctiť? čože bys múdreho vedel povedať medzi toľkými múdrymi (?) hlavami? — No ale takýnto bojkom by len toľkoto povedal: i do školy sme sa okúňali po prvýkrát vstúpiť,

keď nás matka viedla, a potom sme privykli. Keď niečo povedať treba, ani vtedy nemáme mať strachu, predstavme si všetkých poslucháčov. čo kapustné hlavy, a vypadne nám výborne. Keď Bánffy môže byť ministerpredsedom, my môžeme byť aspoň len hlavnými županmi. S ovom nič nás nemá odstrašiť, odcudzit od ľudovej strany, a keď sme jej priateľmi, ohľadáme ju smeľe ľudu, poučujeme ho o nej, zvláštne ale, kedykoľvek sa nám príležitosť poskytne, ku voľbám pod zástavu jej shromažďujeme našich, bárby nám to jako ťažko prichodilo.

„Takto urobil, pane učiteľu aj náš pán farár, ešte podnes mám pri sebe rešpondkartku, aby som prišiel na voľbu, že budeme nových výborníkov do stolice voliť.“

— A ste bol?

„Čida-li nie, veru bol, a keby hneď od Varšavy ma zavolali, to prídem, najmä keby sa opovážili Mudrončeka voliť.“

— No, a čože ste tam vykonali, kohože ste vyvolili? — Ale, počkajteže! o tomto mi potom poviete — nezabudnite! — Ešte jest niečo, čo ma veľmi interesuje, a prvej som mal na jazyku opýtať sa vás, vtedy totižto, keď ste spomnúl, že ste aj na shromaždení ľudovej strany v Ružomberku bol. Povedzte že mi niečo, čo ste tam zkusil; bo ja som nebol, čo veľmi ľutujem, a z novin málo viem.

„Mnoho potešiteľného som tam zkusil. Nezapomnem ten deň kým žiť budem. Pod dlhou širočičnou zástavou prišiel som s našimi do mesta, na novom vážnom moste, ktorý som si po prvýkrát obzrel, dvaja páni si rozprávali, že to veru len flaško jakésik bude, ale veru — čoho význam som len neskoršie počul — myšlili sa tí panáčkovia. V Ružomberku v ten deň toľký zástup bol sídený, že ho tam toľko nikdy ešte nebolo, jako Ružomberok stojí. Farári v tom najkrajšom poriadku priviedli svojich, ktorých dlého radu konca kraja nebolo. Po meste zástavami okrášlenom idúc, zbadal som čosik divného. Bol som ja už viackrát v Ružomberku, ale tak čisté, nepocibulované, nepocesnakované povetrie moje plúciská ešte neužívaly jako tam vtedy; krivonosov, ktorých je tam 430, takrečeno ani vidno nebolo, ten jediný raz pájesy nevkradly sa mi do úst, ten jediný raz dľažba uličná, bár je dosť úzka, bola mi široká, bo krivonosí na nej nezavádzali.“

— Nuž pokryli sa, pokryli?

„Môžte vedieť, ani čoby boli nejaký zločin spáchali. Ja len tak poviem, že ich musí niečo bádať, keď sa neukázali na ulicu. Ja aspoň, keď som nevinný, i po ministerských svetliciach smeľe sa preidem. — Okolo 4-tej hodine pohli sme sa asi s 30 zástavami od Váhu na námestie trhové ustavične volajúc: nech žije ľudová strana, v čom sa hutľanský kováč výborne vyznačil.“

Shromaždenie otvoril Osv. pán Štefan Rak vszky cis. kom. niekoľko ohnivými slovami, ktoré nás hlboko

dojaly, boly to slová udatného bojovníka za sv. vec. Za týmto hovoril jeden veľactený staručký Pán veľmi vážne o samospráve katol. Za ním vel. pán farár z Gombáša mocným hlasom odporúčal prehladnutie nových zákonov. Potom rečnil jeden roľník o smutnom stave roľníckom; na to pristúpil ku stolu veľkom. pán dr. *Ján Zelenýák*, ablegát ľudovej strany. Nedám neviem začo, že som tohoto ľudumilého pána videl. Keby mi nikto nebol povedal, že je on ten ablegát dľa nášho srdca, bol by som ho po tých jeho prajných očiach poznal. A čo mám povedať o jeho prednáške? Srdce hovorilo k srdcu nášmu, a to tak silne, že sme ho všetci asi 12 tisíc dobre počuli. Svätú pravdu hovoril o potrebe ľudovej strany; on nám dal nápis na naše zástavy: za Boha, za kráľa, za vlasť. Reč jeho slzy nám vyronila, keď sme počuli, ako nás vláda za nosom vodi, jako hory, lesy, zlato, striebro sľubuje a nič nevyplní, ba farchy na nás valí. S obľúbením počúvali sme ho, keď reč svoju s príkladmi zo života roľníckeho a remeselníckeho objasňoval. Slovom môžem povedať, že čo hovoril, z presvedčenia hovoril; reč jeho všetkých nás prekvápila, sila dôvodov oduševnila. Šiesty rečník vel. pán farár z Brezna smelosťou vynikal. Pravdu nám povedal, že sme dosavád len takými kosťami boli, jaké videl Ezechiel prorok na lúke, ktoré na jeho slová začaly sa pohybovať, kosť ku kosti spájaj sa, dostaly mäso, kožu aj ducha od Pána. Pekný obraz ľudovej strany, a k tomu živc prednesený tak, že človek až počul ten hrkot medzi kosťami, a ten krik toho zástupu na tej lúke. Ten pán so 150 veriacimi cez hory a doly peší prišiel do Ružomberka za 15 hodín. Nechceli ho vládni páni pustiť, ale im prešiel cez rozum! Poslední hovoril mestský pán prepoš a farár, tiež s voľkým oduševnením, keď nás i on ešte raz povzbudil, aby sme sa pridržali verne ľudovej strany, a poďakoval sa nám za našu prítomnosť na shromaždení. Na konci shromaždenia zavolali sme všetci mnohoráz: *abcug Čaky, abcug Kajúch!* a naším mučedelnikom: *nech žije Szemnez, nech žije Lepsényi!* Medzi ustavičným volaním: *Nech žije ľudová strana, nech žije ľudová strana!* v peknom poriadku rozišli sme sa. Večer každý na dačo súci, statočný mešťan osvietil svoje obloky. Pri spoločnej večeri, — jako som počul — mnohí z ďaleka prišli vzácní páni, — medzi nimi aj dvaja grófi, — oduševnene hovorili, čím prítomných kňazov ešte lepšie povzbudili, aby boli vodcami ľudovej strany u svojích veriach. Takto valné toto shromaždenie ľudovej strany došlo svojho cieľu, aby nás totižto upevnilo v tom predsevzatí, že budeme vernými privržencami ľudovej strany, a ju k víťazstvu doproviadíme. Verte mi pane učiteľu, že ja chudobný sklár tak neohrozene stojím za ľudovú stranu od 22-hn sept. ani múr pevný, žeby som ju ani za celú Oravu nezapredal. A toto predpokladám aj o tých 12 tisícich, ktorí tam boli.“

— Takéto shromaždenia by sa aj u nás v Orave pridaly, aby ohrialy naše studené srdcia, aby nás spia-

cich zobudily, nás lenivých povzbudily, nás nedbanlivých oduševnily, nás pod zástavu ľudovej strany svolaly. Už boli aj hovorili, že bude, a tu nič, zas len zaspalo všetko, jako čoby sme nemali k tomu súcich mužov a výtečných rečníkov, jako na pr. *Volc. pán Zmeškal*, pán *Eugen Vilcsek* advokát, vel. pán *František Zvada*, *Karol Reindl*, potom podzámočký, lipnický, zakamenoklinský páni farári a d. Títo veľactení páni také reči by povedali za ľudovú stranu, žeby sa liberálcom len tak v očiach zaískrilo. Jedno, aspoň jedno takéto valné shromaždenie mocnejšie by účinkovalo na náš oravský ľud, skorej by pritiahlo našich na ľudovú stranu, jako desať vozov liberálnych cigár a päť tisíc hektolitrov slobodomyselného vína na vládnú stranu. Náš ľud oravský je tiež už nasýtený sľubami od liberálov, ale zato žalúdok jeho je prázdny nášmu ľudu len prstom treba kývnuť a dostaví sa pod zástavu ľudovej strany tým viac, bo je takmer celkom neodvislý, nepohrozia mu superintendenti, bo je katolícky, ďalej nie je zkazený — vyjmúc niektoré obce, i v týchto len niekoľko občanov, je nábožný, dá sa o ňom predpokladať, že sa za Boha, kráľa a vlasť nezahabí. Na také valné shromaždenie väčší zástup by sa dostavil u nás, jako po iných krajoch. Niet žiadnej ťažkosti utvoriť. Daj sa mi svete jedno shromaždenie svoláť a slávnym učiniť.

(Pokračovanie nasleduje.)

CHÝRNÍK

Naším ct. čitateľom. S týmto výiskom našich novín posielame naším ct. čitateľom prvé číslo druhého polroku.

Sú mnohí medzi našimi čitateľmi, ktorí len na polroka predplatili, ktorým tedy predplatok s týmto číslom vyprší. Sú i takí, ktorí ešte ani za prvý polrok nezaplatili, tedy sú nám dlžní. Ba niektorí sú nám dlžní ešte i za minulý rok.

Všetkých týchto úctive prosíme, aby svoju dlžobu vyrovnali; a ktorým predplatok vypršal, aby čím skôr na druhý polrok predplatiť ráčili, aby v rozposielaní sa nestala chyba.

Predplatné podmienky na čele novín sa nachádzajú.

Ohľadom na čas rýchlo sa blížiacích voľieb, na to prosíme našich privržencov: nech rozširujú naše noviny v kruhu čím širšom, aby sme pod zástavu ľudovej strany čím viacerých mohli shromaždiť.

Redakcia.

Čas. 29-ho júna v Budapešti celý deň bol mračný, vetrný čas, odpoľudnia o 5 hodine počalo pršať a hojne pršal dážď. Úmernosť tepla bola 17·3 stupňov. — Po Uhorsku na západe započalo sa vyjasňovať, kdežto na východe mnohými miestami je dáždivé počasie. Najteplejšie bolo v Crkvenici 20·4 stupňov, najchladnejšie ale v Botfalve 12·8 stupňov. — Po Europe vo väčšej časti je dáždivé počasie. Najteplejšie bolo v Brindisi 22·5 stupňov, najchladnejšie ale v Christiansunde 10·7 stupňov. Vo Viedni 17·2, v Ríme 19·4, v Paríži 16·1, v Berlíne 17·9, v Petrohrade 14·4, v Sofii 17·5, v Carihrade 18·1 stupňov bolo tepla. — Predpovedá sa: Môže sa očakávať dáždivý a chladný čas.

Osobné chýry. Nemecký cisár na Yachte Hohenzollern 1-ho júla z Wilhelmhavenu sa pohne na severnú cestu. — Fridrik arcivojvoda zbrojnosti 29-ho júna večer o 10 hodine po južnej železnici prišiel do Šoproňa, kde tri dni ostal a prehliadku držal nad šoproňskou posádkou. — Turecký sultán daroval Julovi Pintérovi rakúsko-uhorskému konzulovi v Kanei riad Ozmanie tretej triedy.

Vyznačenie Agliardiho. Kráľ, ako sa oznamuje daroval Agliardimu pápežskému nunciovi veľký kríž riadu Svätého Štefana; kráľ, — podľa časopisu „Vaterland“ — poveril ministru baróna Jóšiku s odovzdaním toho riadu.

Pre deväť šestákov ho zadusili. Ján Smichla 17 ročný nádenník 29-ho júna večer o 6 hodine prišiel s tým do krčmy Alexandra Radiča, že na lúke Vizafogó Ludvika Šterna deväť ročného chlapca mŕtvého našiel. Anton Hammer, ktorý tam v krčme bol, vyšiel so Smichlom na lúku a vo veľkej tráve opravdu našli mŕtvolu chlapca. Hneď uvedomili políciu, odkiaľ vyšli na to miesto: Anton Hübner, dr. Alexander Apatiecky, a sudca Ladislav Drižnei. Na blízku našli remeň z nohavíc, ktorým ho zadusili. Smichla hovoril, že ten remeň, keď on tam prišiel, ešte na hrdle chlapcovi našiel, ale že ho on sňal s chlapca. Podľa mienky lekára zadusili ho asi pred 20 hodinami. Ten chlapec v nedelu 28-ho júna v Radičovej krčme na kolkárni kolky staval a takto si zarobil deväť šestákov. Okolo desiatej hodiny ponáhal sa domov cez tú lúku. Ti v krčme Smichlu upodozrievali z tejto ukrutnej vraždy a pretože na tvári Smichla má črstvú škľabu a pri vysluchu sa zamotal polícia ho zdržala. Z väzky chlapcovi zmizlo tých deväť šestákov, za to musel dať život.

L'udovák až do smrti. V Toľčve onehdy si spolu upijali roľníci Jozef Lošó a Ondrej Pisárik. Medzi rečou jakosik prišli i na politiku, pričom Lošó zásady ľudovej strany uznával za najlepšie. Pisárik zas bojoval za zásady neodvisliacke, len že pri ohnivi, lebo medzi dohadou Jozefa Loša tak uderil jednou sodovou sklenicou do hlavy, že ten ubožiak na skutku zomrel.

100 zadusených robotníkov. V jednej uhelnej bani pri Pitstone (Severná Amerika) zrútila sa strecha a sto robotníkov pod zrúcaninami pochovala. Domnievajú sa, že všetci ufratili život.

Zrútil sa kostol. Onehdy v Balaton-Erediči sa zrútil kostol, ktorý ešte ani nedostavali. Kostol, stavál ho Laskai, staviteľ z Kesthefu, už bol na toľko hotový, že tesári na streche pracovali. Keď pracovali na streche väže, jeden murársky učeň zakričal k nim: Väža sa rúca! I palier zbadal nebezpečenstvo a na skutku rozkázal tesarom, aby zišli dole; sotva že boli dolu,

väža a s ňou spolu i celý kostol s veľkým hrmotom sa zrútil. Život ľudský nepadol za obeť; vyšetovanie zaviedli.

Zavraždený spravca banky. V Newyorku v spojených štátoch 17-ho júna rano zavítal jeden mladík do úradnej miestnosti banky New-Amsterdamu a žiadal si hovoriť so spravcom banky. Spravca Wykoff ho prijal. Mladík od spravci požadoval peniaze, spravca ale toho mladíka jednoducho odprašil. Na čo ten cudzinec vytiahol revolver a jedným výstrelom spravcu, druhým ale seba zastrelil. Obidva na skutku zomreli.

Vzbúrenie sa jednej dediny. Mehádika veľká to obec Krašo-Sörénskej stolice teraz sa stala javištom krvavého povstania. Stolica naložila, aby sa obecné pasienky v územkovej knihe usporiadaly a keď merači a odborné medzitka prišli do obce, sedliaci začali sa vyhrázať, následkom čeho hlavný služný z Oršovy žandárov žiadal, ktorí dvoch buričov chytili. Sedliaci preto s kosami a motykami sa rútili na obecný dom s tým, že rychtára a notára zabijú. Na to Báňai žandársky poručík dvanásť žandárov s bodákmi postavil, ktorí, keď i v nebezpečenstve života boli, vypálili, na čo štyria sedliaci hneď mŕtví padli, 17 ale boli ťažko poranení. Na nariadenie hlavného župana Jakabffyho 100 vojakov prišlo z Karánsebešu do Mehádiky, ktorá je v obľahnutom stave.

Demonštrácia chorvátskych žiakov. Vo Viedni asi 150 chorvátskych poslúcháčov 27-ho júna predpoludním búrlivo ukazovalo proti Jagičovi učbárovovi to na všeučelisti a dvornému radcovi preto, že v delegácii sa pripojil k názoru Kállayho a sa vyslovil, že o bosniackej reči, ako osobitnej reči, ani reči nemôže byť. To sa chorvátskym žiakom nelúbilo, ku ktorým sa pripojili i chorvátski žiaci z Bosnie. Keď Jagič z university odišiel, žiaci išli za ním, ustavične vykrikujúc: „Dolu s chorvátskym zradcom!“ Rozhnevání žiaci von z university pástou a palicami sa mu hrozili, tak že Jagič bol prinútený utekať.

Súboj pre shromaždenie v Pandorfe. Jako časopis „Alkotmány“, tak i noviny „Presburger Tagblatt“ v Prešporku vychádzajúce podľa skutočnosti vo všetkom verne opísali úbeh ľudového shromaždenia v Pandorfe, zvláštny ohľad berúc na držanie sa podžupana Pogáňa. Proti tomu časopis „Westungarischer Grenzbote“ noviny Ivána Šimonyiho bývalého to krajinského vyslanca sú síce antisemitické a napriek tomu odkedy povstala ľudová strana, sú za vládu, celkom falošne, po grobiánsky sa dohadujú s „Presburger Tagblattem“ predniesly tú záležitosť, čo vznikla medzi redaktorom „Alkotmánya“ a Pogánom. „Presburger Tagblatt“ podľa zásluhy odpovedal antisemitickému časopisu a následkom toho je, že redaktor „Grenzbote“ na súboj vyvolal Bohdana Bindera redaktora „Presburger Tagblattu“. Pomocníci stránok 28-ho júna pred poludním pojednávali o tej záležitosti, ktorá v čestných kruhoch v Prešporku pohoršenie zapríčinila pre špatné držanie sa redaktora „W. ungarišcher Grenzbote“.

Pretrhnutie sa oblaku. 27-ho júna predpoludním nad Pätkostolami a okolím tiahla veľká búrka, ktorá veľké škody narobila v siatinách. Medzi Pellérom a Pätkostolami z vrchov sa valiaci voda na piatich miestach podmila železnicu. Alexander Vanič ústredný služný bežal na javište a so železničnými meračmi a s obecnou silou dal napraviť násyp. Žele-

znica z Pátiakostolov do Budapešti, ani osobný vlak, ani iné vlaky neprišli, ani ta nemohla ísť.

Krajinský dážď. 27-ho júna v hlavnom meste trochu zahrnelo, a potom od rána až do poludnia sa dážď lial. Z okolia prišli chýry o dáždi následovne: po burlivých lejádoch dostavil sa tichý dážď po celej krajine. A síce v Žomboli, Temešvári, Záhrbe, Čáktorni, Klúži a Botfalve, vo Veľkom Cibine, Oravskom Podzámku, v Budapešti, Kestheli, Ade, Pančave, Oršove, Nađlaku, Segedíne, Solnoku, v Késmarku, Ungvári, Aknaslatine, Salmári a vo Vajda-Huňade, a ešte na mnohých iných miestach, a spolu i vzduch sa ochladil.

Samovražda v blázinci. V nemocnici šialených na Leopoldovom poli 26-ho júna, samovraždu spáchal Michal Marton hlavnomestský úradník, ktorého tam ako pamäteneho na rozume opatrovali. Akosik sa vykradol do záhrady a na jeden strom sa obesil.

Vázni sa vzbúrili. V Garšteine v zbrojnici, ako sa z Lincu telegrafuje 26-ho júna väzni sa vzbúrili. — Hneď prišlo vojsko zo Šteyeru a vypuklým zmútkom urobilo koniec. Nikto nebol poranený.

Koniec pasovania sa. V Topoli niekoľko vandrujúcich umelcov v sile rozložilo si šiator a pozvalo mládenčov za pasy, ktorí tým radšej pristali na to, lebo Müller, spravca to, ktorý bol najsilnejším, pästo zlatých slúbil tomu, kto ho prevládze. To sa ale nepodarilo mládencom v Topoli, lebo ten nemecký kókler všetkých premohol. Nad tým sa veľmi rozhorčili a len čakali príležitosť, keď nemca budú mocť odbaviť. To dlho netrvalo. 25-ho júna Müller po prednáške hodne sa napil v krčme a medzi tým porád vysmieval tam pijúcich mládenčov, ktorých on prevládal, za istý čas len očúvali jeho posmešky, ale konečne im to mnoho bolo a spoločne rútili sa na Müllera. Medzi ruvačkou Anton Kubic vytiahol nôž a vstrčil ho do boku Müllerovi, tak že mu plúca preklal. Akrobatu umierajúceho nesli na jeho bydlu, mládenčov ale pochytali.

L'udovácke obrazenie kráľa. Úradné medziťká nitrianskej stolice vidiac tú silu s ktorou ľudová strana vystúpila, všetkého sa chytajú, aby jej uškodili. V liberálnych novinách hanu na ňu kydajú, proti účinnivejšiu jej údom u vrchnosti úklady stroja, lež bez výsledku. Keď sa im to nepodarí utiekajú sa ku trestnému súdu. Tak sa stalo i s jedným oduševneným mladým kaplanom, s pánom Františkom Novákom v Šaštine. V dôvernom kruhu pri jednej schôdzke v kasíne jakési slová vypustil, stoliční špehúni udali ho u služného, a tento zase u stolici. Týmito potajomnými cestami zaviedli proti nemu vyšetrovanie. Ale budapeštianska kr. trestná súdna stolica, ktorá pri urazení kráľa jedine je kompetentná, 19-ho júna svojím výrokom ho celkom od obžaloby oslobodila. Pánu Novákovi blahoželáme k oslobodeniu, a udavačom k potupe.

Umrel od radosti. Z Palerma zatrasujúci príbeh sa oznamuje. Nikolaj Špecialo, syn lekárnik a Palerme, tiež vzal účasť v bitke pri Aude a jeho meno prišlo v menoslove padnutých. Onehdy však ten mladík, ktorého už za mrtvého držali, prišiel domov do Palerma celkom zdravý. Keď 72-ročný zazrel, od radosti mrtvica ho ranila a náhle umrel.

Liberálna líška. Vo skalickom volebnom okrese, — jak je nám už známo — vynechali asi 1000 voličov, samých privržencov ľudovej stránky. Keď

ale videli páni liberáli, že Vincenc Veculík, hlava tejto stránky — napadnul všetky tieto popisy — a apellacie zaslal do Nitri a ku minist'ovi vnútorných záležitostiach, Timot Frideczky, hlavný slúžny holičského okresu, — aby prekazil reklamáciu voličov ľudovej stránky — dal navedomia richtárovi mokrohajskému (snáď aj druhým) aby jeden každý, ktorý je vynechaný z menoslovu — k nemu prišiel — s porciovou knižočkou — že vraj on jich bude reklamovať. Samo sebou sa rozumie že to len figel od neho — chce zväbiť ľud — odoberie im knižočky — on jich nebude reklamovať, my jich nemôžeme — a tak tí voličia, ktorí sa k nemu utiekali — jakživ by sa nedostali medzi voličov. Iážko je to ku vereniu, aby jeden liberálny slúžny, ktorý snáď sam na tom pracoval, aby sa zriedily rady voličov ľudovej strany, — teraz aby on na toľko sa zaujal za ľudovú stranu a vynechaných voličov reklamoval! Zato upozorňujeme všetkýc voličov skalického okresu, aby na lep nesadli.

DOPISY.

Od ROVNÉHO, (trenč. st.)

Veľactená Redakcia!

Ten „opravdový“ filozof, ktorý ani na nebe vstúpenie Krista nerozoznal od premenenia Pána, veľké hlúpoty natáral zas o našej obci. Akýsi „opravdový“ Drotár poslal dopis do „opravdivého Kresťana“ a luhál, že vraj ľudová strana nahnala a nahuckala do nešťastia tých sedliakov, ktorí pri rovňanskej voľbe výstupky popáchali.

U nás každý rozumný človek už vie, čo je to za „opravdového“ kresťana, ktorý len grófom a kňazom vždy nadáva. Prečo nepomenuje tých kňazov, ktorí vraj v Pešti v piatok mäso jedia a v tom „Osbudavári“ (v starom Budíne) zlé skutky páchajú? Nech ich pomenuje a tak napraví, lebo „opravdový“ kresťan naprávať má blížnych svojich. Prečo nesdelil tie strašné vraj listy na p. farára bystrického, veď mu bolo skrz p. farára dovoieno, aby všetko sdelil, čo o ňom vie? My už vieme, že pán „opravdový liberál“ len samé daromné klebety roztrubuje len na tých kňazov, ktorí sú horlivými pastiermi veriach svojich.

I o našich duchovných a o ľudovej strane zlo-myselne smýšľa, jestli si myslí, že ľudová strana nahuckala k výstupkom odsúdených už sedliakov. Nech príde sa opýtať pána slúžneho Domanického, či pán dekan a farár netišil ľud a či nedal vozík židovi krčmárovi, aby prv mohol písať domov. Nech povie nám ten „opravdový mudrc“, kto búril ľudí v Dlhompoli, keď p. kaplána dlhopolského jeden krivonos mal zaškrtiť?

Darmo luháte do sveta „opravdový“ Tatári. L'ud pozná už tatársku spravodlivosť vašu. Keď ľud radšej vraj liberálom verí, povedzte nám, prečo vynechávate voličov na stá a tisíce. Keď vás tak ten ľud ľúbi páni liberáli, dajte mu svobodné voľby, dajte mu dľa zákona právo hlasovania, a potom sa ukiaže to „opravdové“ priateľstvo ľudu.

Štefan.

NA TURZOVKE, dňa 26. júna 1896.

Velavážený pán Redaktor!

Úslužne prosím, by ste tak láskavý bol a uverejnil nasledujúce riadky.

Odkazy Redakcie »Oprav-divého Kresťana?« v čísle 12. priniesly boly odpoveď istému Jozefovi Tvrď v T., dľa ktorej tento vyniesol bol výrok o »Kresťanovi,« že vraj už trati koncepty. No jestvuje-li ešte pomimo mňa akýsi Jozef Tvrď v T., ktorý horlil a brojil by už čo chabý, alebo ziskuchtivý za nemravné zásady kóšernej svobodomyseľnosti, tak, odkaz ten chápem. Jestli ale kto zlomyseľnosťou vedený, nadužívaním môjho mena len priam moju osobu mienil pred čestnou verejnou mienkou na pranier postaviť, keď mi do úst dáva tú výpoveď o »Kresťanovi,« tak to bez všetkej ďalšej poznámky za zlovoľný čin týmto vyhlasujem.

„Čo sa ďalšieho obsahu odpovede Redakcie »Opr. Kresťana« týče, jako že kňaz — ktorý v pôste vyzývave je mäso po hostincoch, ktorý kochaf sa nestydí v pikanteriach „ósbudavároviach“ atď. —, hoden je, by bol karhaný, ba čo viacej, keď karhanie je márne, i verejne bilagovaný, s tým, ktokoľvek to tvrdí, čo hreď i »Oprav-divý Kresťan,« úplne súhlasím a vlastnoručne podpíšem — len že nie na stranách »Oprav-divého Kresťana.“

K zavrátaniu však všemožného upodozrievania ohľadom mojej osoby musím podotknúť, že ja s »Oprav. Kresťanom« v žiadnych stykoch som nestál a nestojím, lebo, jako i on na konci tej famózneho odpovede poznamenáva, že „my každého človeka honorujeme dľa jeho zásluh,“ i ja „Oprav-divého Kresťana“ tiež honorujem a cením dľa jeho zásluh a viem kde má slušné miesto, nie že bych ešte s ním v jakejkoľvek spojitosti stál. S úctou

Jozef Tvrď, kaplan turzovský.

Z KELŐ.

Slavná redakcia povolil ráči miestočka v ctenom časopise svojom prítomným mojím riadkam, aby ctené čitateľstvo videlo, vedelo a poznalo. jaké nesprávnosti, ba bezočitosť istá budapešťanská firma stvára, svoj tovar násilným spôsobom človekovi k odobierke natiskajú. Firma táto je: *Gichner Simon és fia, Budapest, Erzsébet-körút 20. szám.*

Mne podpísanému sa ani nesnívalo o tejto firme — a tu odrazu dostanem upovedomenie z najbližšej pošty, že mi zasiela objednaný tovar (paplany vraj atlasové) na dobierku v cene 12 zlatých. Ja som sa nazdál, že mi to darom na pamiatku millenia posielajú; ale len vraj vyplat! Ponevác som sa ja, ani kroz žiadneho zastupiteľa na firmu túto nikdy neobrátil, a tým menej ju o paplany, jako mne o vec zbytočnú bol požiadal, zkrátka som nevidenú zásielku nazpät upravil s tým dodatkom, že by sa dosavadné moje paplany, nie atlasové, pred atlasovými hanbiť musely. Včul najnovšie táže firma opätne túže zásielku na mňa upravila v sprievode riadkov na otvorenej karte hrubiánských, ktoré prosím, ale s ponechanými chybami verne odkopirované uverejniť.

T. Szk. J. ur! Mai napon értesitet a postahivatal bennünket, hogy ön a Küldöt árukról úgy nyilatkozot, hogy nem rendelte és felösleges: az eübi álitasa valótlan, az utóbi Igaz lehet s eljárásból Következtetjük, hogy *hogy* nem szokatták selyem paplannal takarozni, de úgy látszik, hogy

Községe tévedet, mikor önt tanítónak álásal ruházta föl, mert még önnnek Kellene fogadni egy tanítót, a ki önt arra szoktassa ha nincs píz igyál víz, mert a bor és Korcsmánál előbre való a tisztessen és egy néptanítónál az első és főkelék s ha meg tud azon a gondolattal megbarátkozni, hogy atlasz paplannal is tudna takarozni fizesse Ki a póstaköltségeket és Kültje nekünk vissza az árukat és Költ-ségeinket, mert ezt okvetlen elvárjuk, Külömb tisztelői az árut ujból czimeztettük tessék azt átvenni.

Z týchto riadkov vysvitá, že firma táto, ktorá najskorej patrí do triedy operencov, čo sa volajú *Loxia curvirostris* je grobian nestydatý, ktorá si asnaď z katolíckeho učiteľa vtípky strájať chce. Ja jej jako kat. učiteľ nežičím atlasové paplany k zakrývaniu sa, lebo už bude na také od mladi navyknutá; ale jej odporúčam poriadného učiteľa, ktorý by u nej zanedbanú výchovu doplnil a doplnil; ju k poriadnej mluvnici naučil, lebo sa ona veru len tak povrchno s mluvnicou vlastenskou zaoberaf musela — a v prítomnom páde by o mnoho múdrejšie bola jednala, keby na zatvorenú kartu tých mizerných 5 kr. bola obetovala, lebo by taktó jedným úderom dve muchy bola zabila, totiž aj charakter jedného už staršieho kat. učiteľa by bola zašanovala a aj — čo je pre ňu horšie — nebola by svoju enormnú učenosť a súcosť — ovšem s predloženou týmto slovám negatívnu partikulou *ne* na pranier postavila a svetu odhalila.

Po zasväteniu aj u nás millenárnej radosti, navštívil nás Boh smutnohrou, ktorá sa 30-ho mája v obci našej odohrala. Tak asi okolo 3—4-tej hodine popoludnajše, zjavily sa chmáry od vrchu »Tlačník«, ktoré predzvestovaly najprv len tichý plač i neskorej však blesky s temným, ale aj tenkým rachotením spôsobili hrozné revanie sprovádzané krupobitím mnohým celú oziminú úrodu znivočivším. Nechýbala ani hrozná voda, ktorá s rôl úrodnú zem na nižiny a doliny smietla zanechajúc po sebe spodnú neurodnú vrstvu štrkovú. Bola to taká chvíľa, na jakú sa ani tí najstarší včul žijúci ľudia pamätať nevedia, áno očakávali sme katastrofu segedinskej podobnú, s tým rozdielom, že aspoň životy útokom na kopce zachranime si. Boh nás chráň od podobnej nehody! Jako bude vedieť potomstvo tu v obci zpomínať millenárnu slavnosť, tak zaiste nikdy nezabudnem ani toto našťivenie Božie, keď hovoriť bude „aha toto sa just vtedy stalo“ 1896-ho. J. Sz. učiteľ a org.

PREČIN, dňa 26-ho júna 1896.

Velactená Redakcia!

Pán Barošš Károly hl. slúžny Pov.-Bystricky v 12 č. »Opr. Kresťana« úctivo žiada p. Redaktora »ku zachráneniu svojej osoby.« Nič nemám proti tomu, keď p. Redaktor osobu nevinného baránka p. slúžného zachráni pred „krvožižnivým“ kňazom. V nevinnosti svojej ale p. K. Barošš mňa vyhlasuje za „pomstivého utrháča na cti a lhára“ dokial nedokážem pravdivosť toho, mnou v č. 23 Kresťana spomenutého „humánneho“ pokračovania jeho proti upadlým do jeho rúk väzňom; — a sviatočne sa osvedčuje, že on o tých harinkoch, atď. len rozprávať počne, ale že on také neľudské mučidlá nikdy na nikom neupotrebil.

Na toto tu moja odveta!

Ja som to len tiež vyprávať počul, — ale od muža vážného, pravdomlúvného, ktorý v tom čase v

Bystrici býval, a ktorému sám okr. sudca hneď za horúca sdellil, — jako tí ubohí Súlovčania, zo služnovského úradu ku okr. súdu dovedení, pre Boha prosili, len aby ich viac tými harinkami netrápili, že všetko vyznajú. — Vystúpenie neb. Imricha Zental proti p. K. B. stalo sa pre neľudské trýznenie jakéhosi uväzneného. Záležitosť táto, ktorá v tom čase v celej stolici mnoho hluku narobila, len na doliehavé prosby priateľov p. K. B., aby otca početnej rodiny nepozbavil chleba, zostala nevybavenou a nedokázanou. — Na neľudské zachádzanie v žalári služnovskom je ešte živý svedok v Bystrici, Kocian Dermek. Že sa to bez svedkov, medzi štyrmi múrami dialo: je vec prirodzená. A steny mlčia, i Jantošovič m'čí! Že p. K. B. dobre zná tú prvú regulu práva: si fecisti, nega! — nikdo mu neupiera. A že smelo žiada dokazovať veci, ktoré sa pred 20 rokmi staly: k tomu netreba mnoho kurážu; veď toľko rozumu mal p. služny, že i hneď vtedy fažko by mu to bolo dokázať, lebo Jantošovičovi nedával písomné rozkazy. — Veď ani to by sa nebral dokázať, že p. K. Baross do kúpneho listu s p. Henzellom o pružinsky majetok uzavretého, kúpnu cenu o 6 lebo 8 tisíc zlatých menšiu udal, nežli bolo ushovorené, a to rovno tým úmyslom, aby štátna pokladnica o patričný percent ukryvdená bo'a, (z čistého hazafišágu;) — lebo na to by mal svedka len samého p. K. Baross, ktorý by to ľahko mohol odtejiť.

Vy, pane K. Baross! radi máte anekdoty. Prijmite do Vašej bohatej zásoby i nasledujúcu: Istého delinkventa bránil pravotár pred súdom takým výsledkom, že ho súd za celkom nevinného vyhlásil. Pravotár gratuluje svojmu klientovi, a povie mu že môže slobodne domov ísť. Tento ale nie žeby s radosťou bol utekal zo súdnej siene: lež zostal i ra lavíci obžalovaných sedieť. Divné to bolo pravotárovi, a preto pýta sa ho! čo čaká ešte, prečo neide domov? A klient mu potichu povie: že čaká, kým odíde jeho žalobník, lebo že práve tie ukradené nohavice má na sebe. aby ich nevidel a nepoznal na ňom. — V tomto páde myslím, že ani p. K. B. nebude obviňovať toho žalobníka, že utrhá na cti ním obžalovanému; trebárs tento by bol mohol pred súd pohnať svojho žalobníka!

V predošlom dopise, č. 23., ja som spomenul veci, ktoré sa tu v okolí o úradnom účinkovaní p. K. Baross, vôbec vyprávajú. Z novšieho času, kde i ja som bližší svedek jeho účinkovania, pripomínam mu dva pády. Nech povie či su nie pravdivé? a keď áno: či je ľudské zachádzanie s ľuďmi?

Po prvé! Vrbného, prednejšieho, pokojamiľovného, i vekom vážného meštana Bystrického, žandarmi dal predviesť, bez všetkého predbežného predvolania, pre malicherné poharkanie s rychtárom pri vyvážaní cesty. Čo chce tým? preukázať svoje bašovstvo, a terrorisovať i tak tichých a pokojamiľovných občanov!

Po druhé: Roku 1894 v lete Marinu Hanusa, ženu z Práznova, žandarmi dal doviešť do Bystrice na žiadosť Kulkovú, jednoducho preto, že mu pre rodinné okolnosti, ktoré pri prvom predvolaní i sám p. K. Baross za dostatočné uznal, odoprela ísť repu kopaf, ku čomu ani kontraktom viazaná nebola. A žandári túto mladú ženskú, s deckom pri prsiach honili do kola po celom okrese dva dni, dve noci! To je humanita? Či p. služny nemal vedomosť o tejto brutálnosti žandárov? Veď i pred tým žandári podobným spôsobom honi i ženské i dievčence z dediny do dediny, na rozkaz služnovský, keď sa ku doktorovi skr

očnú nemoc nedostavili. Kdo je zodpovedný za takéto neľudské, brutálne zachádzanie s ľuďmi?

Za lhára ma vyhlasuje p. K. Baross! Poznať že trpí na zmätok idey. Viete kto je lhár? — ten kto vedome a úmyselne nepravdu tvrdí. Dokážte mne p. služny, či v dopisoch, či ústne jedno také slovo je prednesené. U mňa lže nenájdete, — smelo to hovorím. Ale prečítajte si p. K. Baross, Váš úradný dopis zo dňa 28-ho marca 1896 č. 1450, položte si ruku na srdco, opýtajte sa svedomia svojho, a jestli ešte není celkom v sadle utopené, či Vás nebude obviňovať zo lže a utrhačstva?!

Juraj Gramantik, farár.

Majiteľov tureckých žrebov (lósov) vo viastnom ich záujme upozorňujeme, aby si svoje žreby za uhorské cenné papiery zamcnili, alebo na predaj pánu LUDVIKOVI STEINER poverencovi parížského „Credit Lionais“ v Budapešti, VII. okres, Dobutcza číslo 106, III. poschodie, 28 dvere poslali.

HOSPODÁRSTVO.

Ozdoba dedín.

Nedá sa tajiť, že náš ľud ešte nemá smyslu pre mnohé krásne užitočné veci. Snáď nám to tak veľmi ani nenapadne, ako cudzozemcovi. Najskôr človek jemnejšieho vkusu to cíti, že nečo chýbá našim obciam, ale že čo, to ani on nevie.

Neraz očujeme hovoriť, že táto alebo oná dedina je krásna, o druhej zas očujeme, že je neprívetivá, pustá.

Nejednu dedinu znám, ľahko mi tedy bolo prísť na ich chyby. Jedna má širšiu hlavnú ulicu, než dve najširšie ulice v Budapešti spolu, takú širokú, že na dvoch bokoch vozovej cesty môžu sa ošipané pást. Nekdy je i predlhá a tak rovná, ako by ju nejaký inžinier bol vymeral. Z obidvoch strán belejú sa steny domov, a pred domami na niekoľko siach je záhradka. Skoro i každý dom má dosť hodný dvor, že veru ani vôňa pečienky do susedov nemôže preniknúť.

A predsa niektorá dedina je neprívetivá, pustá. Okrem domových stien na bielo omazaných totiž ničoho niet v celej obci, čo by mohlo oko obveseliť. Pred niektorým domom síce jesto aj ohradená záhradka, ale odkedy sa dievča

vydalo len burina v nej rasti. A tak to ide von koncom po obidvoch radoch. Veľké dvory sú pusté, neozdobené, ako otvorené ústa, ktorým krásne zuby chytajú, alebo len tu a tam vykuká jeden koreň dieravého zubu. V tých dvoroch neni stromov, najviac až nejaký starý spráchnivý. Po ulici ale všeliakej buriny celý les, že nie len hydina, ale i malé dieťa môže v ňom zmiznúť, keď doň zatára a len po plači ho možno najst.

Pravdaže, každý kút, každé prázdne mesto po celej obci, je také, ako hlavná ulica. Len tu a tam sa najde nejaký strom alebo kvetina. A preto celá dedina má neprívetivý pustý obličaj.

Na koľko by to bolo ináč, keď by predstavenstvo a obyvateľstvo obce malo nejaký cit pre ozdobu dediny. Zo širokej ulice s malými útratami a s nevelkým namáhaním mohli krásnu záhradu urobiť, ako raj. Predstavenstvo vymeralo by cez dedinu dosť širokú cestu, vedľa nej mohlo by dať nasadiť stromov, keď i nie ovocných, lebo náš ľud hrozí sa toho, keď by mal ovocné stromy sadiť, ale hocjakýmikoľvek listnatými stromami, tie by sa mali ohradiť a ohrada pred dvorom každého domu by bola pretrhnutá, aby sa s vozmi mohlo chodiť.

V záhradkach pred domami mohli by sa kvetiny opatrovať, a tiež aspoň rano trochu popolievať. Konečne na spoločnom priestore mohli by založiť ovocnú, kvetinovú alebo i kuchynskú záhradu.

O koľko prívětivejšia by hneď bola celá obec. Môžem sa stavať, že potom by takúto obec nikto nepomenoval neprívětivou, ba naopak by ju malým rajom nazývali. Ja s tým nechcem povedať, aby dedinskí roľníci robili nejaké skvostné záhrady. Dosť nám, keď niekoľko stromov alebo aspoň malú záhradku opatruje. Prečo že by sa to nemôhlo stať? Snáď ľudu len cíť chybuje? Horkýže. Veď i sedliak sa teší barvám a vôni kvetov, i on rád má ovocie. Ale preto ani jedno neopatruje, lebo to neni v obyčaji.

Na to tedy by sa mal každý usilovať, aby sa to zvykom stalo, veď okrem toho, že zoslachtuje, ešte úžitok prináša.

Teraz už v každej obci jestvuje školka, lacno sa dá zaopatriť strom na vysadenie prázdnych priestorov v dedine, len to treba chcieť.

Nech sa tedy na nohy postaví obecni notári, učители a zvláštne duchovní, nech dávajú dobrý príklad a povzbudzujú ľud, aby všetky poriadky na ozdobovanie obce, čo s malými útratami je spojené, ducha obveseľuje a úžitok donáša, na tom najširšom základe porobia a čím skôr jej započnú.

VYOBRAZENIE

Predstavujeme našim ct. čitateľom jedného z tých najudatnejších bojovníkov ľudovej strany, vysoko učeného dr. Adalberta Kontúra. On je v každom ohľade krásne nadaný, mohli by sme povedať bohatý, neodvislý muž, ktorého kresfiansko-katolícke smýšľanie pod našu zástavu priviedlo a k boju za dobro ľudu povzbudilo. Avšak nie len že je hotový k boju, lež zná i pero obracať, jako sa možno o tom presvedčiť, keď čítame jeho krásne rozprávky.

Dr. Adalbert Kontúr narodil sa v Sarvaši 11-ho februára 1864 roku. Otec jeho Jozef Kontúr je veľkostatkár a matka Amália rodená Betz de Tašš. Gymnaziálne školy dokonil z čiastky v Sarvaši (Békešska stolica), z čiastky v Budapešti u piaristov. Na universite bol v Budapešti a vo Viedni; ako 22-ročný mladý muž dostal sa do Olomúcu za vyššieho lekára ku 6-tému dragonskému pluku, kde vtedy i arcivojvoda Otto ako poručík slúžil. O krátky čas dr. Kontúr bol preložený do Békeš-Duly za plukového lekára. — Keď nezadlho opustil vojsko, presťahoval sa do Budapešti, kde svoju činnosť a svoj čas nemocným a vede venuje. Okrem toho dr. Adalbert Kontúr základne zná prírodopis rastlín a živočíchov, a keď nejakú zriedkavú kvetinu na poli najde, to mu väčšiu radosť spôsobuje, než čokoľvek iné. Jeho písomnícku usilovnosť dokazujú diela, ktoré vydal a ktoré široko ďaleko sú známe a obľúbené. Tedy v ňom spojuje sa útlasť mysle s kresfianskym smýšľaním a so silou ducha.

ODKAZY REDAKCIE.

Rukopisy nedávame naspák a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

Nové-Mesto. P. krajčírsky majster L. Dv. Vašej žiadosti sa vyhovie, peniaze je lepšie vopred poslať, ponevác takto je vec v poriadku a vy bez útrat a bez doberky to dostanete.

North-America. Mr. Joseph Jassek. Maurers N. 9. Box 34. Noviny sa Vám posielajú pod číslom 4535; na celý rok stoja 4 zlaté. Prosíme nám to čím skôr zaslať.

Kovarce. L. H. Vášmu chýry sa i my tešíme, ale z istých politických príčin také chýry málokedy uverejňujeme, a síce preto, aby sa tí druhí nad tým nezastavili a tak od našej strany nebočili.

Kátlovce. Váš list tak, ako ste ho napísal nnmôžeme síce vydať, ale onen spomenutý chýr môžeme opraviť.

Olmanfalu. M. H. Na vaše otázky odpovedáme vám následovne: 1. Lebo turecká vláda chce v tej záležitosti už raz poriadok urobiť, ponevác posávad bolo mnoho neporiadku. 2. Jasná bude hotový, pošleme ho vám. 3) Z vašich žrebov (lósov) do konca roku 1895 ani jeden nebol vytiahnutý; toho ročného kataloga ešte nemáme. — Čo sa týka kalendára, keď si ho chcete dať doniesť, lebo útraty síce my zaokrývame, predsa pri posielke jedného výtisku sú priveľké. — Spolu prosíme o dôležitú adresu, kde, v ktorej stolici leží Olmanfalu?

Dolná-Krupa. Š. L. Od týchto čias noviny vám pôjdu do Dolnej-Krubej.

Felső-Lehota. F. T. Také veci nepatria do novin.

Göstling. Dolno-Rakúsko. J. K. Vyhovíme vašej žiadosti a hneď ho vám pošleme.

Klaus. Ob. Ö. Š. S. Ten odkaz ste zle musel rozumieť; ten sa Vás netýkal, ale na iného sa vzťahoval.

Filadelfia v Amerike. J. F. Tak urobíme.

Piliš-Szántó. H. J. Za kalendáre nemusíte síce popredku platiť, môžeme Vám ich aj doberkou (pósta utánvétel) poslať, ale lepšie bude, keď by ste popredku poslali, tak bude menej útrat.

Nemecká Lupča. K. K. Buďte tak dobrý, uvedomíť ma, či ten križ má byť stojáci, abo visiaci (a však zdreva?). Čím skorej očakávam na otvorenej karte odpoveď; s pozdravom J. N. J.

Bpešt. J. Príde.

X. Váš článok v budúcom čísle príde.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je uno-vánie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví po-štára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten ošoh, že poštári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Knížná polica.

Jindrich Ján Pestalozzi, k oslave 150 narodenin jeho. Dľa viacerých napísal: *Juraj Babka.* K dostaniu u pôvodcu v Nem.-Lupči. Cena s poštou 7 krajciarov.

S dobrým svedomím čo najvreljšie odporúčame slovenskému ľudu knižočku, ktorá vyšla pod týmto nápisom: „*Náš ľud,*“ jeho biedy a ako mu treba žiť. Úprimné rady tým, ktorým ešte poradiť možno, lebo „komu není rady, tomu není pomoci.“ Napísal *A. Bielek.* K dostaniu: *V Turčianskom Sv. Martine.* — *Jeden výtisk stojí len 10 krajciarov.*

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.50 - 6.85 zl. Raž 5.90 - 6.05 zl. Jačmeň na krm 4.40 - 4.70 zl. do pálenic 5.10 - 5.70 zl. na várku 0.00 - 0.00. Oves: 6.20 - 6.50. Kukurica: 4.05 - 4.10. Proso: 5.25 - 5.50. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.
2. Olejové zrná. Lanové semeno: 08.75 - 09.50. Kopnopné semeno: 08.75 - 09.25.
3. Strova: Veľká biela flizula 6.50 - 7.50; tmavá 8.00 - 8.50. Okruhlá: 6.50 - 7.50, tarkavá 5.00 - 6.50. Šošovica 8.00 - 12. Hrach 0.00 - 03.50. Čistý 00.00 - 12.00 zl.
4. Kupecké zelinové plody: Mak 15 - 16. Burgyňa 1.60 - 1.70. Cibula 5.00 - 7.10. Cesnak: 19 - 25 zl. Petrželem: 5.00 - 9.00. Paprika 135 - 140 zl.
5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.00 - 2.70. Slama. Na postielanie: 1.20 - 1.40. Žup 2.00 - 2.30.
6. Siatie: Červená datelina 26 - 32. Lucerna 35 - 42 zl. Jarní adník 6.00 - 6.50 zl.
7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: as 496 hospodárskych volov; 205 dojných kráv. Následovné boly ceny. Výborná pára volov do jarma do 360 - 380 zl. Dojné kravy: za jeden kus 55 - 40 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 1438 kusov oviec. Ceny: 12 - 15.00 zl. za páru, a 19 - 20 kr. za živý kilo. Sviňský trh: za kilogram 16 - 18. V salašoch 0000 kusov bolo umiestneno.
8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26 - 30 zl. Vosk 164 - 165. Vajca 54 - 60. Loj. Maslo I. 80 - 160 zl. II. 60 - 110 mc. Slanina 46.00 - 50. udená 51 - 00.00 zl.
9. Remeň funtový od 152 - 185 kl. tery 135 - 156.
10. Kraviny vrázkované 170 - 180.
11. Tefaciny barnavé 12 - 13 kl. 420 - 440.
12. Tefaciny najl. víksovky 420 - 440, stredné 350 - 365 ťažené a vrázkované 330 - 340, blysk. remeň najlepši 150 - 165 prsné listy 160 - 65.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

TLAČIAREŇ

„SVÄTÉHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najvkúsnejšími francúzskými písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlačie týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvláštne vyzýva pozornosť preveleb. knazstva a obecných predstavenstiev na

úradné výtisky,

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VYLUČNE
LEN VYDAVATEL'STVO

„KREŠTANA“

PRIJIMA.

== BUDAPEST, ==

Prater-ulica číslo 44.

Za oznamy sa musí hneď platiť.

Lurdská voda

zo zázračného prameňa, v pôvodných litrových sklenicách je k
dostaniu — **Jedine** —

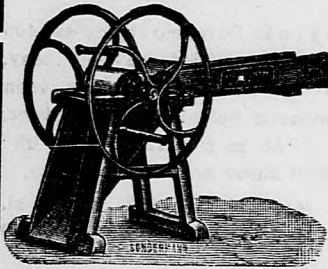
u Gustáva Stampfl,

v Budapešti VIII. Gólya-ulica čís. 23.

Cena bezpoplatku spolu so zaobalením 2 zl. 10 kr.
ďalej ručníky **Sv. Veroniky** s hodnovernými listinami, kus za 1zl.

MICHAL TRESKOŇ

V NAGY-BITTSÉ, (TRENCSÉN MEGYE)

fabrika na hospodárske mašiny,
odporúča p. hospodárom žen-
túre, sečkovice, mlátačky, raj-
táre, triery, rozsevačky, šroto-
vníky, struhadlá, mašiny na
kapustu, mašiny na mŕžovanie
kukurice, pluhy a brány, amer.
hrable mašiny na lámání stro-
movej kôry, mačkadlá na slad
a borievky, cirkulárne pily,
mangle na prádlo, decimálne
váhy.

Obrazkové cenníky pošlem na žiadosť franko.

Splácováce**zástavné (nemovité) pôžičky**

na majetky, domy, pozemky, dielne,

na kratší alebo dlhší čas, skrze ústav nevypovedateľne, pod naj-
výhodnejšími podmienkami, taktiež

poverenia na tržnici

(prípadne i bez okrytia hotovosti)

ďalej kúpu, predaj, čaru, prenájem, jako tiež osobný
úver odporúča: *vydavateľstvo*

„AGRARIA“

(Hlavné zastupiteľstvo hollandskej úverkovej banky)

BUDAPEŠŤ, Kerepeši-út číslo 73.

Papier makulatúrový

je k dostaniu u nás; *metrický cent*
stojí **6 zl. 50 kr.**

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cir-
kevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávaď na sklade sú
a hreď sa môžu poslať: **Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.**

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianskych spolkov a knížočky splácováce.

Kus týchto 12 stranových knížočiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr.
okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a
súkromné Odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva
a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov
a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarňi alebo v takej,
ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im
vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa
budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým
honošiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadost učiniť a si chválu získať od tých, ktorí
si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.